

Dit geeft Jaap Maris.

En zijn wolken over zijn steden, die de regen in-houden en bevatten, en zijn wolke-luchten zijn zeer groot.

't Zou eigenaardig zijn ze te vergelijken met die van Vermeer over Delft.

Zooals 't zeker de moeite waard zou zijn, de heele kunst van dezen Maris tegen die van Vermeer.

Jaap Maris zou dan de *sensueele* Vermeer zijn; een analogie van dezen geestelijke, in 't zinnelijke.

* * *

't Is hier niet de plaats, nu, om den grootsten van de jongeren, en den meest bizonderen — Johan Thorn Prikker — te behandelen. Vooral, omdat ook die kunst gansch buiten Voerman's neiging en richting is.

Maar on-juist en on-zuiver zou 't zijn Toorop niet te noemen; en om *zijn zuiverste* dingen; en omdat hij voor velen een begin geweest van meer vrijheid; dat anderen die denkelijk maar door-gesloft zouden zijn, door hem en zijn vele faces zijner kunst, weer, op hun eigen zelf, oplettend zijn geworden.

't Bizonderste werk van Toorop welke eigenaardige charme 't ook voor 't intellect moge hebben — iets van: dit begrijp ik nu wel, en dat begrijpen de anderen niet; ik weet wat die lijn beteekent, waarvan dat ding een symbool — is, veelal *te gemakkelijk, te uiterlijk*, niet het meest bizondere;

Meer zijn eenvoudige dingen.

En *Toorop daarin*, is 't gebeurtenis-volle en gewichtigste dat die eenvoudigste dingen dan hebben.

Zijn meest uitgesproken symboliek — is altijd de slechtste.

En, onafwendbaar — zooals Prikkers lijnen — uit den aard van 't ding; en zijn intenste beteekenis is ze zoo dan ook zelden.

Maar zoodra hij zich met zijn werk mee laat gaan, en niet bedenkt: dit schilderij zal 's dat voorstellen; en dan met zijn fantaisie, los van 't ding bijna, objecten er bijzet, die je zoo zuiver voelt dat ze er eigenlijk los van zijn, — dan heeft hij *mooie dingen* gemaakt.

En de laatste richting, en de laatste gang van 't werk van hem is die naar rustiger dingen, van 't meer dramatische naar 't meer melancholische.

Zijn kleur heeft in die dingen — uitgezonderd zijn de pointillés, 'n opbloeiing weer van 'n vroegere, geliefde werkwijze — iets meer vlottends; meer terzijgetrokken, en meer in gepeinzen zijn.

Ze zijn meer schemer, zooals vroeger dingen meer den zwaren avond gaven — zelfs zijn pointillés zijn ijler dan de oude, die meer op-sloegen dan deze laatste, in de luchten.

* * *